

04/24

ReOS

Recht der Osteuropäischen Staaten

Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)

Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS) – scientific journal of legal sciences founded by University of Göttingen (Germany) with the purpose of knowledge sharing between Western and Eastern Europe.

Publisher:

Prof. Dr. **Thomas Mann (Begr.)**, Institut für Öffentliches Recht, Lehrstuhl für Verwaltungsrecht, Georg-August-Universität Göttingen

Editorial board:

Prof. Dr. **Toma Birmontienė**, Professorin am Laboratorium für Menschenrechte, Institut für öffentliches Recht, Mykolas-Romeris-Universität (Litauen)

Prof. Dr. habil. **Sabina Grabowska**, University of Rzeszow (Polen)

Prof. Dr. **Thomas Mann (Begr.)**, Institut für Öffentliches Recht, Lehrstuhl für Verwaltungsrecht, Georg-August-Universität Göttingen

Prof. Dr. habil. **Joanna Marszalek-Kawa**, Nicolaus Copernicus University (Polen)

Prof. Dr. **Roman Melnyk (Schriftleitung)**, Hochschule des Rechts ("School of Law") der M. Narikbayev KAZGUU Universität (Kasachstan)

Dr. jur. **Bernhard Schloer**, DAAD-Langzeitdozent, Nationale Taras-Schewtschenko-Universität Kiew (Ukraine)

Dr. **Agne Tvaronaviciene**, Postdoc am Laboratorium für Mediation und nachhaltige Konfliktlösung, Institut für öffentliches Recht, Mykolas-Romeris-Universität (Litauen)

Dr. iur. **Azamat Egamberdiev**, Dozent des Lehrstuhls für Staatsrecht und Staatsverwaltung der Taschkenter Staatlichen Juristischen Universität beim Justizministerium der Republik Usbekistan

Partners

Netzwerk Ost-West

Rechtsdialog.org

www.uni-goettingen.de/reos

04/2024

ISSN 2199-6245

ReOS 04 / 2024

Inhaltsverzeichnis

Current state of implementation of electronic judicial technologies in Ukraine <i>Ovsiannikova Olga, Kalko Anna</i>	4
Legal Nature of Advocate’s Legal Liability in the Light of the Advocate’s Monopoly <i>Demchenko Sviatoslav</i>	11
Forensic security as an element of crime-fighting technology (problem statement) <i>Komisarchuk Ruslan</i>	19
The main historical stages in the development of local self-government in the Republic of Kazakhstan <i>Ondash Anel</i>	27

Current state of implementation of electronic judicial technologies in Ukraine

Ovsiannikova Olga

Associate Professor,

Doctor of Law at the Department of Criminal Procedure

Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine

Kalko Anna

Student

Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine

The article examines the current state of implementation of electronic court technologies in Ukraine, which is an important component of reforming the legal system and its integration with European standards. In particular, the authors review the concept of the electronic court, which was developed in 2012 and evolved within the framework of the national Program of Court Informatization. Unified Judicial Information and Telecommunication System (UJITS), which has become the basis for automating document management processes, holding court hearings in the format of video conferences and electronic interaction between participants in court proceedings is analyzed.

Authors highlight the key benefits of digitalization of justice, including increased transparency, accessibility and efficiency of justice, as well as resource savings. At the same time, the main problems are pointed out: lack of funding, technical limitations, cybersecurity risks and the digital divide among the population. The article emphasizes that the absence of a clear legislative definition of e-justice complicates its implementation, but legal scholars have a number of proposals to define the concept of “e-justice”.

The authors also mention international experience, including e-court models implemented in Germany, France, Czech Republic, and other European Union countries. Authors identify prospects for further development of e-court, including modernization of the UJITS, increasing digital literacy among judicial officers and recipients of court services, ensuring data security, and creating inclusive solutions for people with disabilities.

The authors conclude that the introduction of electronic technologies into the judicial system of Ukraine is an inevitable process which requires a comprehensive approach. It is emphasized that despite internal and external obstacles to the functioning of the judicial system in general, it is still possible not only to continue working, but also to implement new e-tools. Further development of the judicial system will help to increase trust in justice, ensure accessibility of court services and harmonization with European standards.

Сучасний стан впровадження електронних судових технологій в Україні

Овсяннікова Ольга

доктор юридичних наук,

доцент кафедри кримінального процесу

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого, Україна

Калько Анна

студент

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого, Україна

Introduction. Electronic technologies are an integral element of modern society. All over the world the use of the latest informational developments contributes to the creation of a comfortable coexistence of human-state relations, and the processes of digitalization and globalization are increasingly penetrating national law and legislation. European countries are introducing digitalization of the judicial system, and Ukraine is no exception. Today our country faces many challenges: COVID-19 as a large-scale disease that has contributed to the development of electronic technologies, as well as the full-scale invasion of the Russian Federation. The hostilities have made harsh adjustments to the daily work of state institutions, including the courts. Numerous judicial institutions have been relocated to areas away from the active war zone to continue administering justice. It is important that in such circumstances we managed not only to use electronic technologies, but also to actively implement and develop them, including conducting research in this area. For example, electronic technologies in the field of judicial proceedings, outlining the positive and negative aspects of their implementation, have been the subject of research by such scholars

as Y. Atamanova, A. Belova, V. Voitovsky, V. Gabelko, A. Hetman, N. Holubeva, M. Dubniak, Y. Karpenko, I. Kotovych, V. Milash, A. Petrovska, E. Sobol, O. Yarema and others. At the same time, the process of digitalization of judicial proceedings does not stand still, and new ideas for the introduction of information technologies emerge over time, which requires further scientific reflection on these issues.

Given the foregoing, the purpose of the article is to determine at what stage the introduction of electronic judicial technologies in Ukraine is, what positive changes or obstacles to their implementation exist, and to outline the prospects for their further development. To achieve this goal we have set ourselves the task of analyzing the history of development of digitalized justice in Ukraine, defining what the concept of “electronic justice technologies” includes, and also studying the experience of implementing elements of electronic justice in other countries, in particular, in the European Union, with a view at their possible adoption and use within the national legal system.

Summary of the main material. In the scientific literature and in legislative acts, the process of introduction and use of electronic

technologies in judicial proceedings is most often associated with the concept of “electronic justice”. At the same time, one can also find such concepts as “electronic court” or “electronic justice”. It is important to note that no definitions of these concepts have been formed at the legislative level, but their features have been somewhat outlined in legislative acts and have been the subject of scientific discussions. In particular, O. Yarema and Y. Karpenko in their work “The Concept of Electronic Justice. Advantages and Disadvantages of Implementation”¹ consider ‘electronic justice’ as the ability of the court and other participants in the judicial process to perform actions provided for by legal acts that directly affect the beginning and course of the trial. In turn, A. Korshun² defines “electronic justice” as a set of various automated information systems which allow the court and other participants of the judicial process to perform actions provided for by legal acts, mediated by the electronic form of expression of procedural information and interaction of participants to the judicial process. At the same time, O. Kuchynska and V. Maltseva³ use the term “e-justice”, which, in their opinion, covers not only the use of various new technologies, but also the comprehensive integration of such technologies with an understanding of the feasibility and prospects of such implementations,

¹ Yarema O., Karpenko Y. The concept of electronic justice. Advantages and disadvantages of implementation. *Theoretical and applied problems of legal regulation in Ukraine: materials of the VII All-Ukrainian scientific and practical conference* (Lviv, 2023). Lviv, 2023. C. 229–232.

² Korshun A. Development of e-justice in Ukraine in the context of interaction between the court and civil society institutions: theoretical and legal characteristics. *National Legal Journal: Theory and Practice*. 2017. C. 20–24.

³ Kuchynska O. P., Maltseva V. S. Legal basis of electronic justice. *Bulletin of Criminal Justice*. 2018. № 3. C. 24–28.

as well as the autonomous resolution of certain categories of cases using artificial intelligence. The authors conclude that, first of all, e-justice should be based on ensuring human rights (this means ensuring access to justice, receiving a fair court decision, reasonable time of a court dispute etc. S. Romanenkova⁴ also tends to use the term “e-justice”, and the author considers it in a broad and narrow sense. Thus, in the broad sense, the author understands “e-justice” as a set of various automated systems – services that are applied and are auxiliary in nature, while not replacing traditional methods of conducting court proceedings; which allow publishing court decisions, maintaining an electronic case file and providing parties with access to case materials. In this sense, e-justice is a new level of interaction between the court, litigants, and other stakeholders. In a narrower sense, the definition of “e-justice” is defined as the ability of the court and other participants of the judicial process to perform actions provided for by legal acts that directly affect the course of the judicial process, which may include submitting documents to the court in electronic form or participating in a hearing through a video communication system. In addition, the concept of “electronic court” is quite common, and it is this concept that has been enshrined in domestic legislation and is understood as a subsystem of the Unified Judicial Information and Telecommunication System, as a service that ensures the exchange of procedural documents (sending and receiving documents) in electronic form between the court and the participants in the trial.

Thus, it can be concluded that the definitions of “e-justice” and “e-administration” are similar in their content and primarily involve the

⁴ Romanenkova S. The concept of e-justice, its genesis and implementation in the law enforcement practice of foreign countries. *Arbitration and Civil Procedure*. 2013. № 4. C. 26–31

implementation and use of various automated information systems by courts that facilitate citizens' access to justice, speed up court proceedings and increase the transparency of judicial activities. In turn, the term "e-court" has a narrower meaning and primarily implies the creation and operation of a special service for the exchange of procedural documents.

Different approaches to the classification of information, electronic and digital technologies in judicial proceedings exist. V. Voytovskyy⁵ proposes to distinguish 3 groups of digital technologies in legal proceedings, in particular, the first group is related to the right to file a lawsuit in electronic form; the second group is related to the right to receive documents from the court in electronic form; and the third group is related to the court's assessment of electronic evidence. We believe that such a division does not fully reflect real technologies that are already being used, and does not cover every aspect of litigation. First, actual participation in a trial via video conference technology is a key part of electronic justice and definitely must be included. Second, current technologies not only allow a person to file a lawsuit electronically, but also to send every kind of a procedural document this way, and it is not connected to the procedural role – they can be a plaintiff, defendant, a representative or a third party. Modern technologies implemented in Ukraine cover the entire process of communication between the court and the recipients of court services. As for electronic evidence evaluation, new technologies described in the article do not bring anything new to it as courts have been working with electronic evidence for many years. Moreover, current electronic judicial technologies also do not have tools for

evidence evaluation, at least at their current state. So we suggest the following division of digital technologies in legal proceedings into 2 groups: communication with the court and participation in court proceedings with the use of videoconferencing.

Speaking of the history of e-court development, it is worth starting with the regulatory framework.

The E-Court Concept was developed in 2012 by the State Enterprise "Information Court Systems" to develop the provisions of the Law of Ukraine "On the Judiciary and Status of Judges" of July 7, 2010, the Law of Ukraine "On Access to Court Decisions" of December 22, 2005, the Law of Ukraine "On the National Informatization Program" of February 4, 1998, and others, as well as the Concept of the Sectoral Program for Informatization of Courts of General Jurisdiction, Other Bodies and Institutions. For the most part, the concept of the "Electronic Court" was introduced in connection with Ukraine's European integration. Later, on December 11, 2014. The Council of Judges of Ukraine approved the Strategy for the Development of the Judicial System in Ukraine for 2015-2020, and later the Program for Informatization of Local and Appellate Courts and the Project for the Construction of the Unified Judicial Information and Telecommunication System for 2022-2024⁶. In addition, Ukraine, as a candidate for accession to the European Union, in terms of implementing European standards of digital justice in the national judicial system, was one of the first EU partner countries to implement the provisions and principles of the European Electronic Communications Code. In particular, on September 30, 2020, the Verkhovna Rada of Ukraine adopted the Law "On Electronic

⁵ Voytovskyy V. S. The use of electronic systems in the consideration of cases. *Successes and achievements in science. Series "Law"*. 2024. № 4. C. 62–71.

⁶ A. P. Hetman, Y. E. Atamanova, V. S. Milash, et al. Legal regulation of relations on the Internet: a monograph. Kharkiv: Pravo, 2016. 360 c.

Communications”, which brings Ukraine closer to the adoption of European standards in the field of electronic communications⁷.

Of course, it is worth analyzing the so-called “base” of electronic justice, which is the UJITS. According to the decision of the High Council of Justice No. 1845/0/15-21 of 17.08.2021 “On Approval of the Regulation on the Procedure for the Functioning of Certain Subsystems of the Unified Judicial Information and Telecommunication System”⁸, the Unified Judicial Information and Telecommunication System (UJITS) is a set of information and telecommunication subsystems (modules) that automate the processes of courts, bodies and institutions in the justice system, including document flow, automated distribution of cases, as defined by law and the Regulation, exchange of documents between the court and the parties to the trial, recording of the trial and participation of the parties to the trial in the court session via videoconference, preparation of operational and analytical reports, provision of information assistance to judges, as well as automation of processes that meet the financial, property, organizational, personnel, information and telecommunications and other needs of UJITS users. The implementation of the UJITS encountered many difficulties, and only three modules of the UJITS are fully operational today – the Electronic Cabinet subsystem, the Electronic Court subsystem, and the video

conferencing subsystem. Other modules, such as the Official Web Portal “Judiciary of Ukraine”, the Unified State Register of Court Decisions, the Unified Subsystem of Financial and Economic Processes Management, the Unified Contact Center of the Judiciary of Ukraine, the Automated Distribution Module and the Judicial Statistics Module do not work at all or are in test mode, but according to the above-mentioned Regulation, they will start functioning after their development is completed, amendments are made to the Regulation on the Unified Judicial Information and Telecommunication System in terms of the procedure for the creating and ensuring their functioning.

Therefore, despite the significant achievements in the process of digitalization of judicial proceedings (in particular, the possibility of creating electronic offices, enabling litigants to access information materials about their cases online; the ability of users of the Electronic Court subsystem to create and send procedural or other documents electronically to the court, other bodies and institutions in the justice system, as well as to receive information on the status and results of consideration of such documents or other documents; creation of the eCourt mobile application in Ukraine “eCourt”, which is designed to access the eCourt from mobile devices; possibility of online payment of court fees; coordination of the eCourt service with the mobile application “Diia”; possibility to participate in court hearings via video conference outside the court premises using one’s eCabinet account and own technical means, etc.), there are still many complex issues to be resolved. Moreover, in terms of improving the E-Court in Ukraine, proposals are made for its further development, in particular, proposals are made to introduce a search engine for court precedents, which would facilitate the possibility of predicting variants of court decisions based

⁷ A. Petrovska, M. Dubnyak. Digital transformation in the field of justice. *Social and digital transformation: theoretical and practical problems of legal regulation*: materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference. Kyiv, 2021. Kyiv-Odesa: Phoenix, 2021. C. 65–68

⁸ On Approval of the Regulation on the Procedure for the Functioning of Certain Subsystems of the Unified Judicial Information and Telecommunication System: Decision of the High Council of Justice of August 17, 2021 No. 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>

on the analysis of case materials, which will be useful for citizens and their representatives⁹; the possibility of state incentives and motivation of individuals and legal entities to use digital tools in legal proceedings is emphasized; creation of additional tools, online assistants for people with disabilities, in particular, visually impaired¹⁰, etc. The last point about additional tools to improve access to justice for people with disabilities is very important as it is also one of the requirements in the context of European integration, and it should be understood that in the future, in the post-war period, the number of people with disabilities will increase, so electronic technologies in judicial proceedings in Ukraine should also become a tool to ensure the right to access to justice for people with disabilities.

We would also like to emphasize that the Strategy for the Development of the Justice System and Constitutional Justice for 2024-2029 has been finalized, which, among other things, contains measures aimed at modernizing the UJITS and expanding its capabilities. Thus, it is planned to launch the full functioning of electronic services introduced in the Unified Judicial Information and Telecommunication System in courts, as well as to enable remote participation in criminal proceedings¹¹.

---

⁹ Sobol E.Y., Gabelko V.O. Electronic justice as a component of the right to a fair trial: international experience and prospects for Ukraine. *Scientific notes. Series: Law*. 2023, № 15.

¹⁰ Europeanization of the system of judicial administration in the context of digitalization of justice: current state and prospects for development. *Aspects of public administration*. 2022. № 10 (5). C. 25–34.

¹¹ New strategy of judicial reform: what the government plans to do with justice by 2029. *Judicial and Legal Newspaper of 21.09.2024*. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/310626-novaya-strategiya-sudebnoy-reformy-chto-vlast-planiruet-sdelat-s-pravosudiem-do-2029-goda>

Speaking of international experience in implementing electronic technologies in the judiciary, the experience of the European Union is of primary interest, as Ukraine's European integration in the context of digitalization of the judiciary is an important component of harmonizing our national legal system with the practices of the European Union. The experience of the EU member states demonstrates the diversity and effectiveness of approaches to the implementation of e-justice, which ensure increased efficiency, transparency and accessibility to the justice system. As we noted above, Ukraine has already taken quite significant steps towards the digitalization of judicial proceedings, with the Unified Judicial Information and Telecommunication System being a prime example, but there is still room for improvement.

As for international experience, in France a lot has been done over the past twenty years, especially in terms of dematerialization of court procedures, moving away from paperwork and the introduction of information technology. In particular, the development of IT management, opening access to databases, establishing electronic communication with participants, and dematerialization of procedural documents have taken place. In Germany, e-justice is also highly developed: not only can documents be submitted, processed and adjudicated electronically, but the parties to the proceedings can also use their personal accounts to enter written discussions with each other and challenge documents submitted by the other party. Back in 2001, the country introduced the possibility of submitting documents in civil cases electronically to the court's DocumentBeam electronic mailbox, and in the same year, the Civil Procedure Code's provisions governing electronic civil procedure, including court

hearings with image and sound transmission; circulation of electronic documents; electronic familiarization with the case; qualified electronic digital signature, etc., came into force.

The service of the Czech electronic court is called the “electronic registration room”. The court accepts digital documents through this service. Electronic files can be submitted to the court: 1) by e-mail, 2) via data mailboxes, 3) using the ePodatelna web application, 4) via remote access, directly by filling in the electronic form using Internet applications. In addition, not only lawsuits and complaints, but also evidence, such as contracts, invoices, certificates, static images, dynamic images and sound documents, may be filed electronically with the court¹².

It should be noted that in recent years, the possibility of implementing a full-fledged e-justice system throughout the European Union has been actively discussed. Thus, since 2008, the European Commission has been regularly preparing the European eJustice Strategy, which aims to improve judicial cooperation at both the national and European levels. In particular, the European eJustice Portal has been created and is now operational, offering search options for EU legislation; court decisions; EU and Member State courts; EU and Member State registries, including companies, real estate, bankruptcy; lawyers, notaries, translators and mediators of the EU Member States; guidelines on legal aid, mediation, inheritance, drafting and registration of wills, videoconferencing and cooperation in

civil or commercial proceedings; official forms of judicial and extrajudicial documents¹³.

Conclusions. The main achievements in the field of e-justice in Ukraine are, of course, the introduction of the Unified Judicial Information and Telecommunication System (UJITS), the creation of the possibility of remote submission of documents through the electronic court, holding court hearings via video conferencing, and the gradual integration of electronic document management into judicial practice. At the same time, based on the analysis, the introduction of electronic technologies faces a number of challenges, including technical and financial constraints, and sometimes insufficient digital literacy of litigants, as well as existing problems of regulatory unification. We believe that to overcome these obstacles, it is important to focus on further improving the technical infrastructure of courts, raising the level of qualification of judges and court staff in the field of digital tools, and creating a unified regulatory framework for the functioning of e-justice. It is also important to develop legal culture and legal awareness of the population.

Of course, the development of electronic technologies in the Ukrainian judiciary is a promising and inevitable process that requires a systematic approach and constant support from the state. This will help ensure that the Ukrainian judicial system meets the modern requirements of the digital society, increase the efficiency of justice and ensure the availability of judicial services to every citizen.

¹² Golubeva N. Y. *Electronic justice: international experience: a monograph*. Odesa: Phoenix, 2020. P. 41-65. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14039>

¹³ Khilko M. Actualization of the issue of court informatization and introduction of electronic justice in Ukraine. *Public opinion on the right of creation*. 2021. № 2 (207). C. 4–9.

Legal Nature of Advocate's Legal Liability in the Light of the Advocate's Monopoly

Demchenko Sviatoslav

Attorney at Law, insolvency trustee,

Graduate student at the Department of Administrative and Criminal Law

Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine

ORCID: 0009-0004-4847-4616

The author of the article has studied the legal nature and significance of a lawyer's legal liability through the prism of the lawyer's monopoly.

In modern military realities, it remains important for Ukraine to ensure an appropriate level of representation, since this institution provides additional opportunities for participants in legal relations to exercise their rights and obligations and protect them, especially if such participants are legal entities. The modern development of legal relations provides for the full functioning of legal entities only under the condition of professional representation. Participation in litigation, claims and contractual work requires the participation of persons representing the interests of the principal on a professional level, mostly attorneys.

Legal liability is a fundamental element of the legal status of the advocate, along with the rights, obligations and guarantees, as it guarantees the quality of the representation services received by the client. However, in order to fulfil its purpose, liability must be unavoidable, the grounds for prosecution must be clearly provided for and the procedure for prosecution must be regulated.

The author emphasises that in the context of the monopoly on representation in court, the responsibility of an attorney-at-law is of particular importance, since the client must receive services of proper quality and have a guarantee that in case of violations by the representative, such a person will suffer adverse consequences.

With a view to clarifying the legal nature of the phenomenon, the author examines the main approaches to the interpretation of the concept of «legal liability». The author of the article states that there are quite contradictory opinions in the scientific literature as to whether the Law of Ukraine «On the Bar and Practice of Law» contains a prohibition on bringing an attorney to criminal or other types of legal liability and what impact such a prohibition has on the institution of the bar.

Thus, in the context of the formation of the advocates' monopoly in Ukraine, the responsibility of the advocate is of particular importance, since this element of the status should guarantee the proper quality of legal aid.

Правова природа юридичної відповідальності адвоката через призму адвокатської монополії

Демченко Святослав Володимирович

адвокат, арбітражний керуючий,

аспірант кафедри адміністративного і кримінального права

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Україна

ORCID: 0009-0004-4847-4616

Вступ. В сучасних воєнних реалій для України залишається важливим забезпечувати належний рівень представництва, оскільки даний інститут забезпечує додаткові можливості для реалізації учасниками правовідносин своїх прав і обов'язків, їх захисту, особливо, якщо такими учасниками виступають юридичні особи. Сучасний розвиток правовідносин вже не допускає повноцінне функціонування юридичних осіб без професійного представництва. Участь у судових процесах, претензійно-позовна та договірна робота вимагає участі осіб, які представляють інтереси довірителя на професійному рівні, більшою мірою адвокатів.

Юридична відповідальність є ключовим елементом правового статусу адвоката, поряд із правами, обов'язками та гарантіями, оскільки гарантує якість отриманих довірителем послуг з представництва. Однак, для виконання своєї мети відповідальність має бути невідворотною, чітко передбачено підстави та регламентовано порядок притягнення до неї.

Вважаємо, що в умовах адвокатської монополії на представництво інтересів в суді, відповідальність адвоката набуває особливого значення, оскільки клієнт має отримати послуги належної якості та мати гарантію, що у випадку порушень з-боку представника, така особа зазнає несприятливих наслідків.

У своїх дослідженнях О. Починок, Я. Чехівський, звертаючись до практики

країн Європейського Союзу в питанні монополії адвокатів, розрізняють три системи монополій:

1) країни, в яких адвокати володіють монополією на всі види юридичних послуг, у тому числі на надання юридичних консультацій (повна монополія). Такими країнами є Австрія, Іспанія, Франція, Німеччина, Чехія, Угорщина;

2) країни, в яких адвокати володіють монополією лише на захист і представництво в судах (часткова монополія). До них, як правило, відносяться Італія, Ірландія, Нідерланди, Литва, Норвегія, Португалія та Бельгія;

3) країни, де відсутні будь-які прояви монополії на ринку юридичних послуг (демонополія). Така ситуація типова у Фінляндії та Швеції¹.

За такого поділу, Україна перебуває серед країн, в яких діє часткова монополія (на захист і представництво в судах).

Більш того, в деяких державах діє принцип адвокатської монополії, який поєднано із заборонаю на особисте ведення справи сторонами та їх зобов'язане представництво особами, обізнаними в області права.

Причинами введення даного правила, зокрема в ЦПК Литви, називаються

¹ Чехівський Я.О., Починок О.В. Адвокатська монополія в Україні через призму практики Європейського суду з прав людини, а також законодавства зарубіжних країн. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління: електронне наукове видання: збірник.* 2020. № 6 (12). С. 116–124. С. 121.

насамперед те, що сутність і призначення інституту судового представництва полягає в наданні стороні, яка не має юридичної освіти, кваліфікованої правової допомоги, а також невіршеність у випадках, коли клієнта представляє не адвокат, питання про цивільну відповідальність представника за завдану клієнтові шкоди. Наприклад, в Ізраїльському законодавстві існує таке поняття як «ексклюзивність» або «винятковість адвокатської професії». Це означає, що наданням будь-якої юридичної допомоги населенню можуть займатися виключно члени Ізраїльської колегії адвокатів. Ця заборона стосується як представництва в судах, так і іншої юридичної допомоги, наприклад, юридичного консультування².

Таким чином, в умовах формування адвокатської монополії в Україні відповідальність адвоката набуває особливого значення, оскільки саме цей елемент статусу має гарантувати належну якість правничої допомоги.

Отже, з огляду на викладене, **метою** даної статті є дослідження природи юридичної відповідальності професійних представників (адвокатів) як центрального елемента правового статусу через призму діючої в Україні адвокатської монополії.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, юридична відповідальність адвоката виступає одним із головних елементів його правового статусу, оскільки, з метою забезпечення надання кваліфікованої правової допомоги учасникам правовідносин, державі необхідно забезпечити належну правову реакцію (наслідки) за неналежне виконання представницьких функцій та обов'язків у суді

перед довірителем. Юридична відповідальність будь-якого суб'єкта має на меті попередження та недопущення протиправної поведінки.

Адвокати в своїй діяльності зобов'язані дотримуватися професійної етики та виконувати свої закріплені законодавством обов'язки. І невиконання обов'язків має призводити до настання прогнозованих, негативних наслідків для порушника-адвоката. Тому погоджуємось із Щербанюк О.В., Остафійчук Л.А. стосовно того, що юридично значуща діяльність адвоката має ґрунтуватися не тільки на його ентузіазмі і бажанні надавати кваліфіковану юридичну допомогу довірителю, вона повинна підкріплюватися ще і юридичною відповідальністю за невиконання або неналежне виконання ним своїх обов'язків, інакше вона може перетворитися на профанацію.³

Взагалі, особливостям відповідальності адвоката в судовому процесі присвячені роботи низки вчених, зокрема, Н. Бакаянова, Т. Вільчик, Л. Волошина, А. Зуєва, В. Кравченко, А. Кухар, О. Лисенко, Н. Меєрович, Л. Остафійчук, О. Щербанюк тощо. Але, приймаючи до уваги значимість відповідальності як елемента правового статусу представника, багатоманітність наукових поглядів на досліджуване питання, воно залишається дуже актуальним. В роботах дослідників висвітлено лише окремі аспекти відповідальності адвоката, а зважаючи на запровадження адвокатської монополії, відповідальність представників у судовому процесі потребує більш повного вивчення.

На нашу думку, впроваджуючи інститут

² Дутко А., Остапенко Л., Троч І. Правовий статус адвоката: порівняльний аналіз законодавства України і зарубіжних країн. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юрид. науки». 2020. № 4. С. 169–176.

³ Щербанюк О.В., Остафійчук Л.А. Розділ V. Юридична відповідальність адвоката. Деліктологія: Монографія. Під загальною редакцією І.М. Копотуна, С. В. Петкова, Р. Polian. Куновіце: Академія ГУСПОЛ: 2021, Т. 3. 332 с. С. 116–138.

часткової адвокатської монополії, держава добровільно покладає на себе ряд зобов'язань, таких як: 1) створення прозорості та відкритої процедури допуску до професії (адвокатури); 2) визначення за активної участі органів адвокатського самоврядування порядку (стандартів) послуг представництва; 3) створення та забезпечення механізму притягнення адвокатів до юридичної відповідальності у випадку порушення правил (стандартів).

Порушення, допущені представником під час здійснення своїх повноважень можуть нанести непоправну шкоду довірителю, а тому дуже важливо забезпечити існування механізму, який би стимулював представника до підвищеної уваги до своєї роботи. Надання будь-якої кваліфікованої юридичної допомоги, на нашу думку, неможливо без забезпечення належного контролю за такою діяльністю, в тому числі судових органів.

Дослідження правової природи юридичної відповідальності слід розпочати із аналізу її дефініції. Погоджуючись із думкою таких вчених як Л. Волошина, про те, що юридична відповідальність є центральним явищем (категорією) і права і законодавства, можна виділити декілька основних підходів до визначення цього поняття, які існують в сучасній правовій науці. Так, в юридичній науці сформувався три основних підходи до трактування поняття «юридична відповідальність», а саме: 1) ретроспективний; 2) проспективний (позитивний); та 3) двохаспектний.

Перший (ретроспективний) підхід полягає в тому, що розглядає юридичну відповідальність як закріплений законодавством та забезпечуваний державою юридичний обов'язок правопорушника зазнати примусового позбавлення певних цінностей, що належали йому. Так, на думку С. Лисенкова, під ретроспективною (негативною) юридичної

відповідальністю розуміють закріплений в законі обов'язок правопорушника перетерпіти з боку держави певні негативні наслідки (санкції) за скоєне ним правопорушення⁴.

У 60-і роки ХХ сторіччя, на противагу ретроспективному підходу, відбувається формування проспективного (позитивного) погляду на юридичну відповідальність. Представники даного підходу розглядають сутність юридичної відповідальності як юридичний обов'язок, що полягає у сумлінному, відповідальному виконанні суб'єктом усіх правових приписів. До змісту «позитивної» відповідальності входить ініціативна та самостійна діяльність у рамках правових норм і тих ідеалів, для досягнення яких вони видані. Така відповідальність виникає лише тоді, коли суб'єкт приступає до виконання своїх обов'язків, а не тоді, коли він їх не виконує або стане діяти всупереч ним⁵.

Водночас, як результат синтезу попередніх концепцій, існує комплексний або системний підхід до поняття відповідальності. Зокрема, О. С. Кальян та О. І. Мисак при дослідженні проблем системного розуміння юридичної відповідальності виснують, що під цим поняттям необхідно розуміти нормативний, формально визначений, гарантований та забезпечений державним примусом, переконанням або заохоченням юридичний обов'язок суб'єктів суспільних відносин щодо дотримання та виконання приписів правових норм, які реалізуються в правомірній поведінці, а в разі її порушення – це обов'язок правопорушника зазнати осуду та

⁴ Лисенков С.Л. Загальна теорія держави і права. Навчальний посібник. К.: «Юрисконсульт», 2006. 355 с. С. 231.

⁵ Волошина Л. О. Поняття та види юридичної відповідальності адвоката. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 2. С. 129–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2016_2_18 (дата звернення 21.12.2024 року). С. 131.

обмежень майнового чи особистого немайнового характеру і подальша їх реалізація.

Такий підхід ще називають двохаспектний, оскільки у складі юридичної відповідальності виокремлюють два аспекти реалізації. Для позитивного аспекту – обов'язок діяти правомірно, а для негативного – обов'язок зазнати несприятливих наслідків, передбачених санкцією порушеної норми.

Погоджуючись із позицією О. Кальян та О. Мисак, стверджуємо, що протиставляти негативний і позитивний аспекти реалізації юридичної відповідальності не доцільно навіть на рівні обов'язків, оскільки якщо правопорушник сумлінно реалізує покладений на нього обов'язок, то він чинить правомірно. Відмінності аспектів реалізації відповідальності відображені в підставах їх виникнення. Для виникнення позитивного аспекту достатньо формальної підстави, а для виникнення негативного необхідна формальна та фактична підстава – саме правопорушення.⁶

Юридична відповідальність адвоката у негативному аспекті відтворена у ст. 33, 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі – Закону про адвокатуру) (визначено види та підстави дисциплінарної відповідальності адвоката), у позитивному аспекті – ст. 11 Закону про адвокатуру (адвокат урочисто присягає, в тому числі з високою відповідальністю, виконувати покладені на нього обов'язки)⁷.

Таким чином, юридичну відповідальність адвоката доцільно розглядати двохаспектно, оскільки з однієї сторони вона полягає

у застосуванні примусових заходів (в тому числі дисциплінарних) у випадку порушень норм, а з іншої – в усвідомленні адвокатом своєї відповідальності за належне виконання обов'язків щодо надання правової допомоги особам на професійній основі.

Отже, юридична відповідальність має двокомпонентну природу та відповідну систему, що включає різноманітні її види: конституційну, цивільну, кримінальну, адміністративну, дисциплінарну, матеріальну.

Основним критерієм такого підходу виступає наявність самостійної галузі та підгалузі, яка включає інститут відповідальності.

Більшість науковців погоджуються із тим, що адвокат може бути суб'єктом лише кримінальної, адміністративної, цивільної та дисциплінарної відповідальності, однак деяка частина наукової спільноти ще виокремлюють конституційну та професійну (професійно-етичну) відповідальність. Враховуючи відсутність у адвоката статусу суб'єкта конституційної відповідальності, відсутність політичного характеру його діяльності, можливість притягнення адвоката до конституційно-правової відповідальності виключається за чинним вітчизняним законодавством⁸.

Взагалі, на нашу думку, основним видом юридичної відповідальності, який враховує специфіку та спеціальний статус адвоката, є дисциплінарна відповідальність. Вищезазначений висновок обґрунтовується тим, що основна мета дисциплінарної відповідальності адвоката полягає у превенції поведінки адвоката, що не відповідає стандартам професії.

⁶ Кальян О. С., Мисак О. І. Юридична відповідальність: проблеми системного розуміння. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 59. Т. 1. С. 51–54. С. 54.

⁷ Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. №5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення 21.12.2024 року).

⁸ Волошина Л. О. Поняття та види юридичної відповідальності адвоката. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 2. С. 129–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2016_2_18 (дата звернення 21.12.2024 року).

З іншої сторони, Кодекс України про адміністративні правопорушення та Кримінальний кодекс України не містить прямих норм щодо відповідальності адвоката за вчинення злочину. Адвокат несе адміністративну та кримінальну відповідальність так само, як й інші особи за правопорушення, які можуть бути вчинені ним під час виконання своїх професійних обов'язків.

Більш того, пункт 14 частини 1 статті 23 Закону про адвокатуру встановлює фактичну заборону на притягнення адвоката в Україні до кримінальної або іншого виду юридичної відповідальності, зокрема і до цивільно-правової відповідальності, а також не дозволяє погрожувати застосуванням до нього певної відповідальності, коли адвокат здійснює свою професійну діяльність в установленому законом порядку.

Крім того, у зв'язку із посиленням державного фінансового моніторингу, законодавець виключив будь-яку відповідальність адвоката за розголошення інформації, яка може містити адвокатську таємницю, якщо така інформація надавалась у порядку, визначеному Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Так, частина 7, 8 статті 22 Закону про адвокатуру передбачає, що адвокат не несе дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності за подання до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, інформації про фінансову операцію або держателю Єдиного державного реєстру

юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань інформації про кінцевого бенефіціарного власника або структуру власності юридичної особи, навіть якщо такими діями завдано шкоди юридичним або фізичним особам, а також за інші дії, якщо адвокат діяв у межах Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Адвокат також не несе дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності за надання податковому органу інформації та документів про траст, навіть якщо такими діями завдано шкоди юридичним або фізичним особам, та за інші дії, якщо адвокат діяв у межах виконання вимог статті 44² Податкового кодексу України⁹.

Наявність таких норм неоднозначно трактується науковою спільною. Так, деякі вчені (М.В. Кравченко, Т.Б. Вільчик) вважають таку норму відхиленням від принципу рівності сторін цивільних правовідносин та свободи договору, оскільки блокує можливість застосування правових наслідків глави 51 ЦК України щодо відповідальності за порушення зобов'язань та ставить під сумнів можливість застосування окремих видів забезпечення виконання зобов'язань, зокрема неустойки (параграф 2 глави 49 ЦК України). Прихильники такого погляду наполягають, що існування заборони на притягнення адвоката в Україні до юридичної відповідальності породжує проблему вибору санкцій за порушення адвокатів і підміну їх лише дисциплінарними санкціями та створює «тепличні» умови для професійної діяльності адвокатів.

⁹ Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. №5076-VI. Голос України. 2012. 14.08.2012. № 148–149.

Однак, вважаємо, що дані заборони передбачені в першу чергу для забезпечення абсолютної незалежності і відсутності будь-якого неправомірного (в тому числі державного) тиску на адвоката. Будь-яка правова держава сама має створювати норми-запобіжники, які унеможливили би неправомірний вплив державних органів на інституту громадянського суспільства.

В умовах превалювання дисциплінарних санкцій над іншими, слід наголосити на рекомендації № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів, відповідно до якої наголошується на необхідності дотримання принципу пропорційності, згідно із яким дисциплінарні санкції, що застосовуються до адвоката, повинні відповідати тяжкості вчиненого ним проступку¹⁰.

Слід погодитись із В. Гончаренко, який наголошує, що принцип пропорційності повинен відображатися у нормах національного права для того щоб мати, з одного боку, орієнтири для певних категорій справ і, з іншого, – можливості для прийняття рішень з урахуванням конкретних обставин. У зв'язку з цим, українському законодавцю рекомендувалося вивчити можливості для введення більш широкого переліку дисциплінарних стягнень для гарантування дотримання принципу пропорційності¹¹, що, на нашу думку, часткове вирішило би проблему юридичної відповідальності адвоката.

¹⁰ Рекомендації № (2000)21 Комітету Міністрів державам-учасникам Ради Європи про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків: прийняті Комітетом Міністрів Ради Європи 25 жовтня 2000 р. на 72-й зустрічі заступників міністрів. *Адвокат*. 2001. № 1–2. С. 29–31.

¹¹ Гончаренко В. С. Особливості дисциплінарної відповідальності адвоката іноземної держави в Україні. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 2. С. 165–172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vks_2017_2_22 (дата звернення 21.12.2024 року).

Вважаємо, що реформування інституту юридичної відповідальності слід розпочати із розширення санкцій дисциплінарної відповідальності. Наприклад, для адвокатів, які активно приймають участь у адвокатському самоуправлінні, виглядають перспективними такі запропоновані Т. Вільчик заходи дисциплінарної відповідальності, як заборона роботи в керівних органах адвокатського самоврядування терміном від одного року, заборона навчання адвокатів-стажерів та заслуховування пояснень адвоката, що вчинив дисциплінарне правопорушення на засіданні органів адвокатського самоврядування¹².

Висновки. Впроваджуючи інститут часткової адвокатської монополії, Україна взяла на себе такий обов'язок як створення та забезпечення адекватного механізму притягнення адвокатів до юридичної відповідальності у випадку порушення правил (стандартів).

Лише в умовах забезпечення прогнозованої невідворотності заходів юридичної відповідальності, адвокатська монополія призведе до покращення загального рівня якості послуг із судового представництва в Україні.

З такої точки зору, юридична відповідальність адвоката виступає найважливішим елементом його правового статусу, який має двокомпонентну природу. Її призначення полягає у створенні гарантій надання юридичних послуг належної якості для довірителя (клієнта) шляхом запровадження правил (стандартів) поведінки адвоката та механізму застосування несприятливих наслідків (санкцій) у випадку порушення адвокатом таких стандартів.

¹² Вільчик Т. Б. Дисциплінарна відповідальність адвокатів в країнах ЄС та в Україні. Форум права: електрон. наук. фах. вид. 2015. № 4. С. 38–44. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2015_4_8.pdf (дата звернення 21.12.2024 року). С. 42.

Тим не менше, хоча більшість вчених звертає увагу на складну та нерегульовану процедуру притягнення адвокатів до певних видів відповідальності, слід звернути увагу, що наявність механізму дисциплінарної відповідальності вигідно відрізняє адвокатську діяльність від діяльності юриста

без спеціального статусу, до якого заходи дисциплінарних стягнень застосовані не можуть. В таких умовах запровадження більш широкого кола дисциплінарних стягнень пропонується як один із перших шляхів реформування інституту юридичної відповідальності.

**Forensic security as an element of crime-fighting technology
(problem statement)**

Komisarchuk Ruslan

PhD in Law, Associate Professor;

*Associate Professor at the Department of State and Legal Disciplines
and Public Administration of the Faculty № 4*

Donetsk State University of Internal Affairs, Ukraine

The article defines one of the structural elements of the technology of combating crime – security, which we understand as a complex of measures, strategies, means aimed at protecting society, the state, individual citizens, their rights from criminal threats. It is the central element that determines the effectiveness and purposefulness of forensic technologies, ensuring their compliance with modern challenges.

At the normative, applied and doctrinal levels, there are still not detailed issues regarding forensic security with the structural organization given in this work, which meets the requirements of systematicity disclosed above. In various procedural codes and substantive laws, only the general scheme, principles and tasks of legal activity are enshrined. The aspects of the actual security of this activity have not been worked out.

Forensic security should include the application of modern scientific methods to ensure law and order and protect the rights and freedoms of Man, citizens, and should become a type of legal security as a component of national security.

The use of the security component in the structure of crime control technology will increase the effectiveness of forensic support activities in terms of the general organization of the fight; prevention (prevention) of crime; law enforcement activities, since security ensures the effectiveness of all aspects of combating crime. Its integration with the latest technologies, legal norms and social initiatives will create conditions for reducing the level of crime and increasing the security of society. In this perspective, security can contribute to the creation of a comprehensive approach to combating crime, ensuring harmony between technological, legal and social aspects.

Therefore, forensic security, as a structural element of crime control technology, should be that systemic formation, the structural elements of which will be subordinated and will be in a multivariate functional relationship. This relationship represents a relationship of such dependence, when the use of one element of the security structure is impossible without involving its other elements, the change of one of its structural elements is mutually conditioned by the change of another. That is, in our understanding, the security structure is a system of functionally related elements, which as a whole can function successfully, that is, fulfill its role, in the event that each of the elements that form it is optimal in a given period of time.

Криміналістична безпека, як елемент технології боротьби зі злочинністю (постановка проблеми)

Комісарчук Руслан Васильович

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління
факультету № 4

Донецького державного університету внутрішніх справ, Україна

У статті означено один із структурних елементів технології боротьби зі злочинністю – безпеку, яку ми розуміємо як комплекс заходів, стратегій, засобів, спрямованих на захист суспільства, держави, окремих громадян, їхніх прав від кримінальних загроз. Вона є центральним елементом, який визначає ефективність й цілеспрямованість криміналістичних технологій, забезпечуючи їх відповідність сучасним викликам.

На нормативному, прикладному та доктринальному рівнях поки що не існує детально опрацьованих питань відносно криміналістичної безпеки зі структурною організацією, що наведена у цій роботі, та, відповідає розкритим вище вимогам системності. У різних процесуальних кодексах та матеріальних законах закріплені лише загальна схема, принципи та завдання юридичної діяльності. Аспекти власне безпеки цієї діяльності не опрацьовані. Криміналістична безпека має охоплювати застосування сучасних наукових методів для забезпечення правопорядку та захисту прав і свобод Людини, громадян, і, має стати різновидом правової безпеки, як складової національної безпеки.

Використання безпекової складової в структурі технології боротьби зі злочинністю дозволить підвищити ефективність криміналістичного забезпечення діяльності щодо загальної організації боротьби; попередження (профілактики) злочинності; правоохоронної діяльності, оскільки безпека забезпечує ефективність усіх аспектів протидії злочинності. Її інтеграція з новітніми технологіями, правовими нормами та соціальними ініціативами створить умови для зниження рівня злочинності та підвищення захищеності суспільства. В такому ракурсі безпека може сприяти створенню комплексного підходу до протидії злочинності, забезпечуючи гармонію між технологічними, правовими та соціальними аспектами.

Отже, Криміналістична безпека, як структурний елемент технології боротьби зі злочинністю має бути тим системним утворенням, структурні елементи яких будуть підпорядковані й перебуватимуть у різноваріантному функціональному взаємозв'язку. Цей зв'язок являє відносини такої залежності, коли використання одного елемента структури безпеки неможливо без залучення інших її елементів, зміна одного її структурного елемента взаємно обумовлено зміною іншого. Тобто, в нашому розумінні, структура безпеки є системою функціонально пов'язаних елементів, яка в цілому може успішно функціонувати, тобто виконувати свою роль у тому випадку, коли кожен із елементів, що її утворюють, в даний період часу – оптимальний.

Вступ. Істотним елементом технології боротьби зі злочинністю є безпека, яку ми розуміємо, як комплекс заходів, стратегій, засобів, спрямованих на захист суспільства, держави, окремих громадян, їхніх прав від кримінальних загроз, надалі – криміналістична

безпека¹. Вона є центральним елементом, який визначає ефективність й цілеспрямованість криміналістичних технологій, забезпечуючи їх відповідність сучасним викликам, оскільки, охоплює застосування сучасних наукових методів для забезпечення правопорядку та захисту прав і свобод Людини, громадян², і, є різновидом правової безпеки, як складової національної безпеки³.

Досліджувана нами проблема лежить на стику теорії права та держави, кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, кримінально-виконавчого права та інших юридичних наук, а також теорії та практики загальної та юридичної конфліктології, філософії, соціології, психології, теорії управління та ін. Йдеться про нову форму зв'язку правових та інших гуманітарних наук з юридичною практикою, щодо загальної організації боротьби; попередження (профілактики) злочинності; правоохоронної діяльності.

Використання безпеки в структурі технології боротьби⁴ зі злочинністю – важливий ресурс, що дозволить підвищити ефективність криміналістичного

забезпечення діяльності щодо загальної організації боротьби; попередження (профілактики) злочинності; правоохоронної діяльності, оскільки злочинці стають все більш винахідливими, а тому технології, що застосовуються правоохоронними органами, повинні відповідати новим викликам у боротьбі зі злочинністю через використання відповідних інновацій для розв'язання проблем, що виникають в цій сфері, та, впливають на зміни в суспільстві.

Тому, без відповідної «криміналістичної безпеки» в технології боротьби зі злочинністю це неможливо зробити, оскільки безпека є фундаментом, який об'єднує в собі: захист через забезпечення фізичної, інформаційної та кібернетичної безпеки громадян, різних об'єктів та створення умов для мінімізації ризиків вчинення злочинів; інтегративність – залучення міжнародних стандартів, практик для забезпечення безпеки при взаємодії між різними суб'єктами боротьби зі злочинністю (поліція, суди, громадськість); оперативність – забезпечення безпеки учасників кримінального процесу, швидке реагування на злочини, забезпечення ефективного збору доказів; превенцію – зменшення криміногенних факторів через профілактичні заходи та попередження злочинів шляхом ідентифікації потенційних загроз.

В такому ракурсі безпека може сприяти створенню комплексного підходу до протидії злочинності, забезпечуючи гармонію між правовими та соціальними, технологічними аспектами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку юридичної науки не створено належної моделі безпеки для технології боротьби зі злочинністю, оскільки, не розкрито технологічну природу самої криміналістики, як науки (її об'єкт, предмет, загальну теорію), а також,

¹ Комісарчук Р.В. Логіко-філософська структура технології боротьби зі злочинністю. *Приватне та публічне право*. № 71. 2024. С. 99–103. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc71/21.pdf>

² Філашкін В., Стоянов М., Мурзановська А., Балобанова Д., Комісарчук Р. Теоретико-праксеологічні основи розслідування злочинів проти свободи, честі та гідності в Україні у воєнний час. *Amazonia Investiga*. 2024. 13 (82), 251–263. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.82.10.20>

³ Бабенко А. М., Борисова О. О., Суханова Д. С., Шаповалова І. О. Юридична безпека особи: історія, теорія та законодавство. *Актуальні проблеми історико-правової науки*. 2021. Ч. 1. № 3. С. 69–75. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2021.3.2.11>

⁴ Комісарчук Р.В. Криміналістика – технологія боротьби с преступностью (криміналістическая технология). *«Legea si Viata»*. № 8/2. 2018. С. 47–51.

криміналістичної ідеології, політики, стратегії та організації боротьби зі злочинністю, попередження (профілактики) злочинності та правоохоронної діяльності, їх місця в структурі цієї технології. Але, незважаючи на означене, слід визнати незворотним процес становлення нової криміналістичної парадигми, глибоких концептуальних змін у змісті криміналістики, що призведе до оновлення змісту, та, основних наукових категорій, мети та цінностей криміналістичної наукової спільноти.

Докладні дослідження технологічного процесу боротьби зі злочинністю дозволять більш чітко та грамотно забезпечити дотримання прав та інтересів людей, законності та правопорядку у суспільстві, оптимізувати юридичну практику (правотворчу, правозастосовну, судову тощо), спрямовану на ефективне виявлення, розслідування та попередження злочинів, усунення можливості ухвалення незаконних правових рішень. Тому, дослідження безпеки в структурі технології боротьби зі злочинністю, на наш погляд, є одним із актуальних завдань криміналістики та всього правознавства в цілому.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою та завданням дослідження є постановка питання можливого визначення криміналістичної безпеки, як структурного елемента технології боротьби зі злочинністю.

Виклад основного матеріалу. Основне завдання правоохоронних органів – боротьба зі злочинністю – складна системна протидія злочинності із застосуванням репресивних та нерепресивних засобів, що являє собою єдність трьох наступних підсистем⁵:

1) загальної організації боротьби зі злочинністю – складний, багатогранний процес, що включає комплексне використання

законодавчих, правоохоронних, профілактичних й судових заходів; потребує злагодженої роботи різних державних органів й інститутів, а також активного залучення громадськості для забезпечення безпеки, та, правопорядку в суспільстві.

2) попередження (профілактика) злочинності є також важливою складовою боротьби зі злочинністю, що потребує комплексного підходу, який включає індивідуальні, соціальні, загальні та кримінологічні заходи. Найефективніша профілактика злочинності полягає у створенні умов, що сприяють розвитку правопорядку, та, забезпеченню соціальної стабільності. У цьому процесі важливу роль відіграють як державні органи, так і громадські інститути, що сприяють зміцненню правової свідомості та соціальної відповідальності.

3) правоохоронної діяльності – сукупність дій, заходів, що реалізуються державними органами, уповноваженими забезпечувати дотримання законності, правопорядку та захист прав й свобод громадян. Правоохоронна діяльність включає цілу низку функцій, від профілактики злочинності до покарання винних осіб, і має бути побудована на принципах законності, прав людини та ефективного виконання своїх обов'язків. Для забезпечення безпеки громадян та правопорядку правоохоронні органи повинні діяти в межах закону, забезпечувати прозорість своєї діяльності, та, співпрацювати з іншими органами й громадськістю.

Означене надає можливість структурувати предмет технології боротьби зі злочинністю за трьома вище вказаними базовими напрямками. І, якщо взяти до уваги системно-структурний підхід⁶, що дозволяє

⁵ Поняття і зміст боротьби зі злочинністю. URL: <http://pravodom.com/kriminologija/8/188-ponyattya-i-zmist-borotbi-zi-zlochinnisty>

⁶ Колотуха О.В. Системно-структурний підхід. Спортивний туризм та активна рекреація: географія, систематизація, практика (словник-довідник). URL: <https://geohub.org.ua/node/2438> (дата звернення: 06.01.2025)

досить повно і докладно уявити технологію боротьби зі злочинністю в якості цілісного й самостійного явища, яке характеризується диференційованістю, єдністю та взаємозв'язком (взаємодією) елементів його змісту та форми, тоді, виходячи з наведеного вище, структуру криміналістичної технології мають становити наступні елементи: об'єкти технології боротьби зі злочинністю; предмет технології боротьби зі злочинністю; суб'єкти та учасники технології боротьби зі злочинністю; превентивні дії й операції технології боротьби зі злочинністю; мета і результати технології боротьби зі злочинністю; криміналістична техніка; криміналістична тактика; криміналістична методика; криміналістична стратегія; криміналістична політика; криміналістична ідеологія; криміналістична безпека.

Враховуючи це, структура технології боротьби зі злочинністю означає таку її будову, розташування основних елементів та зв'язків, які забезпечать їй цілісність, збереження об'єктивно необхідних властивостей й функцій при впливі на неї різноманітних факторів дійсності.

Досліджувана технологія – утворення полі-структурне, що включає зокрема логіко-філософську, просторову, функціональну, генетичну, тимчасову, стохастичну й інші структури. Але, їх неможливо вибудувати без відповідної безпеки, адже, технологія боротьби зі злочинністю передбачає використання всієї сукупності юридично-криміналістичних засобів, будучи відображенням або конструюванням їхньої системної взаємодії у вигляді юридично-криміналістичних принципів, правил, прийомів, способів, методів, що застосовуються суб'єктами права для отримання юридично значущих результатів.

Під засобами⁷, включеними до поняття «юридично-криміналістичні засоби», розуміються засоби у загальноповживаному значенні – те, за допомогою чого здійснюється вплив на що-небудь, «предмет», «інструмент» забезпечення діяльності, що носить по відношенню до цієї самої діяльності – зовнішній характер. Відповідно, під юридично-криміналістичними засобами нами розуміються різні предмети та явища, з допомогою яких здійснюється юридична діяльність. Термін «засоби», з допомогою якого утворено поняття «юридично-криміналістичні засоби», під ними ми розуміємо також й елементи технології боротьби зі злочинністю (безпеку, ідеологію, політику, стратегію, тактику, методику, об'єкт, предмет та суб'єкти здійснення найефективнішої юридичної діяльності). Побудована нами горизонтальна схема технології боротьби зі злочинністю відповідає філософському поняттю структури.

У цій статті вважаємо за доцільне найбільш докладно розглянути логіко-філософську структуру⁸ криміналістичної безпеки, як елементної складової технології боротьби зі злочинністю. Але, перед цим, вважаємо за доцільне висвітлити основні концептуальні питання власне поняття «безпеки», яку слід визначити через її елементи, що становлять її зміст. І, можна це розпочати з мети технології боротьби зі злочинністю, адже, її формування передбачає створення інтегрованої системи, яка ефективно попереджає, виявляє, розслідує

⁷ Пряхін Є. В. Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 164 с.

⁸ Комісарчук Р.В., Логіко-філософська структура технології боротьби зі злочинністю. *Приватне та публічне право*. № 71. 2024. С. 99–103. <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc71/21.pdf>

злочини та мінімізує їхні наслідки. Основна увага приділяється впровадженню інноваційних рішень, гармонізації методів із міжнародними стандартами та забезпеченню безпеки Людини, громадян.

Якщо звернути увагу на «мету» та «предметність» технології боротьби зі злочинністю за трьома вище вказаними базовими напрямками, тоді, можна означити такі основні складові її безпеки:

По-перше, має бути баланс між безпекою та правами Людини, громадянина (на сьогодні – це дизбаланс)! Так, при здійсненні будь-яких дій, а особливо при використанні інноваційних технологій й методів боротьби зі злочинністю не повинні порушуватися права Людини, громадян; мають враховуватись етичні межі застосування технологій, а особливо таких, як штучний інтелект, біометричні системи, що сьогодні втілюють в практику.

По-друге, потрібен науковий підхід до протидії злочинності. Це можна зробити через підтримку різних інновацій та впровадження досягнень науки в правоохоронну практику загальної організації боротьби; попередження (профілактики) злочинності; правоохоронної діяльності. Для цього потрібно використовувати аналіз даних, прогнозування та моделювання криміногенних ситуацій, що наявні в практиці розслідування кримінальних правопорушень. Але, з цим також халепа, оскільки, навіть криміналістика не «читається» у профільних ВУЗах, як потрібно.

По-третє, орієнтуватися потрібно також на попередження злочинності, адже, безпека може бути спрямована на зменшення умов й чинників, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень. Тому, основний акцент слід робити на профілактиці, а не лише на реагуванні на вже вчинені.

По-четверте, потрібно враховувати завжди принципи верховенства права, адже, будь-яка діяльність, а особливо діяльність у сфері боротьби зі злочинністю повинна ґрунтуватися на суворому дотриманні чинного законодавства України. Всі громадяни України мають бути рівні перед законом, незалежно від їхнього статусу чи ролі в суспільстві, а не так, як сьогодні – практика подвійних стандартів, або, кланово-мафіозно-корупційні відносини в сьогочасній Україні, на територіях якої йде війна, геноцид українського народу та його депортація.

По-п'яте, має бути співпраця держави та суспільства, тобто, формування партнерських відносин між правоохоронними органами, громадськими організаціями та бізнесом. Також це потрібно робити через залучення громадян, суспільства до боротьби зі злочинністю через освітні програми та інформаційні кампанії – це наша МРІЯ!

Тому, на наш погляд, безпека, в контексті технології боротьби зі злочинністю – це має бути комплекс заходів, стратегій та засобів, спрямованих на захист Людини, суспільства, держави, окремих громадян і їхніх прав від кримінальних загроз. Вона є центральним елементом, який визначає ефективність й цілеспрямованість криміналістичних технологій, забезпечуючи їх відповідність сучасним викликам та реаліям.

Все означене дозволяє визначити відповідну «роль» безпеки в структурі технології боротьби зі злочинністю, а саме, через кілька її ключових функцій: 1) захисну – забезпечення фізичної, інформаційної та кібернетичної безпеки громадян й об'єктів; створення умов для мінімізації ризиків вчинення злочинів; 2) інтегративну – взаємодія між різними суб'єктами боротьби зі злочинністю (поліція, суди, громадськість); залучення міжнародних стандартів й практик

для забезпечення безпеки; 3) превентивну – зменшення криміногенних факторів через профілактичні заходи; попередження злочинів шляхом ідентифікації потенційних загроз; 4) оперативну (оперативного реагування/реактивну) – забезпечення безпеки учасників кримінального процесу (провадження); швидке реагування на злочини, забезпечення ефективного збору доказів.

Отже, це дає нам можливість визначення функціональної структури криміналістичної безпеки, де вихідним поняттям виступає поняття «функція». Функції криміналістичної безпеки – важливий, відносно самостійний напрям діяльності, що характеризується специфічним змістом, обумовленим поставленою метою, або, завданням. На цій основі мають бути розроблені функції відповідно до вчення про криміналістичну безпеку, як криміналістичне наукове знання, що впливає зі змісту функцій науки криміналістики в цілому. Однак, так склалося історично, що проблема соціальних функцій криміналістики досі залишається практично не дослідженою. Відсутність самостійних досліджень у цьому напрямку й розрізненість позицій вчених породжують невизначеність й неоднозначність у виділенні, з'ясуванні функцій криміналістичного наукового знання і, як наслідок, – функцій, структурних елементів технології боротьби зі злочинністю.

Враховуючи це, пропонуємо функції криміналістичної безпеки розглядати в наступному ракурсі: 1) методологічна – надасть можливість визначення основних напрямів розвитку криміналістики; формування принципів й методів розслідування злочинів. 2) мотиваційна – створення професійної мотивації для криміналістів; зміцнення переконань у важливості їх роботи для суспільства. 3) прогностична – передбачення розвитку злочинності та розробка засобів для

боротьби з нею; інтеграція нових технологій в правоохоронну діяльність. 4) освітня – сприяння підготовці висококваліфікованих кадрів; формування у студентів й практиків уявлення про етичні та правові аспекти криміналістичної діяльності.

З означених напрямів безпеки можна буде визначити наступні її компоненти у боротьбі зі злочинністю: Інформаційна безпека – захист криміналістичних баз даних від несанкціонованого доступу; використання шифрування для збереження конфіденційності доказів й оперативних даних. Кібербезпека – запобігання кібератакам на правоохоронні структури та їхні інформаційні системи; виявлення та розслідування злочинів у кіберпросторі (хакерство, інтернет-шахрайство і т.д.). Соціальна безпека – зменшення впливу криміногенних факторів, таких як бідність, безробіття, соціальна нерівність; підтримка постраждалих від злочинів через соціальні програми. Технологічна безпека – інтеграція новітніх технологій (дрони, біометрія, Big Data) для забезпечення ефективного моніторингу; створення криміналістичних лабораторій із сучасним обладнанням для аналізу доказів. Фізична безпека – забезпечення безпеки громадян у публічних місцях (відеоспостереження, контроль доступу); охорона критичних об'єктів інфраструктури (урядові будівлі, транспорт, енергетика).

Враховуючи все вищезазначене, та, всі реалії життя українського суспільства, вважаємо, що забезпечення безпеки в технологіях боротьби зі злочинністю, на даний час, потрібно здійснювати через: використання технологій моніторингу, тобто, аналітичні системи для моніторингу криміногенної ситуації в реальному часі (системи відеоспостереження та розпізнавання обличчя); інтеграцію штучного інтелекту – аналіз великих даних для ідентифікації будь-яких потенційних

загроз, або, прогнозування кримінальних дій для запобігання злочинам; міжнародне співробітництво – використання баз даних Інтерполу та Європолу для виявлення міжнародних злочинців; проведення спільних операцій із запобігання транснаціональній злочинності; профілактика ризиків – проведення навчань для населення щодо протидії кримінальним загрозам; регулярний аналіз та оцінка кримінальних ризиків для розробки превентивних заходів. Крім того, постають перед безпекою й сучасні виклики. Вони полягають в тому, що з'являються нові види злочинів у кіберпросторі, тому, постає необхідність розробки методів протидії цифровій злочинності. Також відбувається глобалізація суспільних відносин, відповідно, зростання транснаціональних злочинів, що вимагає координації зусиль міждержавних організацій. А це породжує ще й етичні моменти пов'язані з використанням технологій, що можуть обмежувати приватність (наприклад, масовий відеонагляд), та внести певний дисбаланс між ефективністю розслідувань й захистом прав людини. В зв'язку з цим має місце й технологічна конкуренція, адже, постає потреба у впровадженні штучного інтелекту, великих даних, генетичних досліджень для забезпечення конкурентоспроможності правоохоронної системи.

Тому, проблем із забезпечення безпеки в боротьбі зі злочинністю в Україні вистачає. Вважаємо, що на перспективу розвитку безпеки, як елемента боротьби зі злочинністю, потрібно: впроваджувати інновації, що підштовхнуть розвиток криміналістичних лабораторій, використання нейромереж для аналізу даних, інтеграцію IoT у системи безпеки України; використовувати глобальну співпрацю для обміну даними та досвідом між країнами для боротьби зі злочинами, що

мають міжнародний характер; розробляти нормативні бази для прийняття законодавства, що регламентує використання новітніх технологій у правоохоронній діяльності; реалізовувати соціальну відповідальність для підвищення рівня правосвідомості громадян й залучення їх до заходів із забезпечення безпеки.

Враховуючи все вищезазначене можна констатувати, що безпека є основою, яка дозволить визначити напрямок й межі використання технологій у боротьбі зі злочинністю. Вона має забезпечити гармонізацію між науково-технічним прогресом, правовими нормами та моральними цінностями суспільства, що дозволяє нам визначити криміналістичну безпеку, як комплекс заходів, спрямованих на попередження, виявлення, розслідування та протидію злочинності шляхом використання криміналістичних знань, технологій та інструментів. Вона може охопити застосування всіх наявних, сучасних наукових методів для забезпечення правопорядку та захисту прав і свобод Людини, громадян України. Означене дозволить реалізувати інноваційні рішення у криміналістичній безпеці через: автоматизація процесу розслідувань за допомогою Big Data та штучного інтелекту; використання біометричних даних (відбитків пальців, ДНК, сканів обличчя) для ідентифікації злочинців.

Висновки. Таким чином, криміналістична безпека є ключовим елементом правової держави, адже її основна мета – забезпечення правопорядку та ефективна боротьба з правопорушеннями. Допомогатиме їй в цьому Криміналістична технологія як інтегрована наука, що поєднує методи криміналістики, інформатики та інших галузей знань, тому, її розвиток є важливим для вдосконалення криміналістичної безпеки.

The main historical stages in the development of local self-government in the Republic of Kazakhstan

*Ondash Anel**Master's Student**of Higher School of Law**of Maqsut Narikbayev University*

This article is devoted to the analysis of the main historical and legal stages of the formation of local self-government in the Republic of Kazakhstan, starting from the period of the Kazakh Khanate and ending with modern reforms after gaining independence. The study reveals the evolution of the institution of local self-government as a complex legal phenomenon rooted in the traditional forms of self-organization of tribal communities of the Kazakh Khanate, formalized in normative legal acts such as «*Zhety Zhargy*». In this context, special attention is paid to how these emerging elements of public organization served as the basis for subsequent administrative practices when transitioning to the centralized system of the Russian Empire.

The article thoroughly examines the legal aspects of integrating traditional forms of local self-government into the imperial administrative-territorial structure, where elements of steppe democracy coexisted with rigid vertical state power. The author analyzes how, throughout the first half of the 20th century, amid social and political transformations, the Kazakh intelligentsia attempted to modernize local governance by proposing models analogous to *zemstvos*, reflecting a drive towards democratizing management processes.

A special focus in the study is on the period when Kazakhstan was part of the USSR, where formally elected local self-government bodies functioned under «dual subordination» and strict centralization. A legal analysis shows that despite the existence of legislative mechanisms, the actual autonomy of local bodies was significantly restricted, which had long-term implications for shaping the legal framework of local self-government.

Following independence in 1991, a qualitative leap in the development of the local self-government institution occurred. The adoption of the first Constitution of independent Kazakhstan (1993) and the consolidation of the principle of local self-government autonomy in the 1995 Constitution marked the starting point for forming today's *maslikhats*. The article provides a detailed examination of legal changes aimed at distinguishing the functions of local state administration and self-government bodies, as well as measures to ensure financial and administrative autonomy at the local level.

The author concludes that the dynamics of local self-government development in Kazakhstan result from sequential legal reforms adapted to modern democratic standards and emphasizes the need for further legislative modernization to eliminate blurred powers and increase citizen participation in governance.

Introduction. The formation of any state or nation has historically proceeded under the influence of centuries-long events and lessons learned

from them, as well as national characteristics and traditions, legal awareness, and the population's economic and social conditions.

Kazakhstan, having experienced the eras of the Kazakh Khanate, colonization by the Russian Empire, the Soviet regime, and finally achieving independence, still has not established an effectively functioning local self-government system. Evidently, certain historical reasons may have contributed to this. Hence, it is necessary to examine the development of this institution within the territory of modern Kazakhstan from a historical perspective.

This article aims to analyze the historical stages of the formation and evolution of local self-government in the Republic of Kazakhstan, focusing on legal aspects of that evolution, as well as to investigate how historical context and reforms have influenced the current state of the local self-government institution in the country.

In the history of local self-government, we can identify the following stages:

- The self-government model during the Kazakh Khanate period;
- The self-government model during the colonization of the Kazakh Khanate by the Russian Empire;
- Prerequisites for self-government on Kazakh soil at the beginning of the 20th century;
- The self-government model during Kazakhstan's membership in the USSR;
- Local self-government in the period of independent Kazakhstan.

The self-government model during the Kazakh Khanate period

We should begin by noting that the Kazakhs are an inherently nomadic people who organized their way of life around tribal communities with a fairly broad spectrum of autonomy in their activities and governance. As we know from school history lessons on Kazakhstan, local issues were resolved in gatherings; «leaders» were chosen, and this way of life persisted for centuries. The unity of these communities was exceptionally robust, due to cultural traditions by which all

joys, sorrows, problems, and achievements were shared by the entire community. Communities consisted of clans, and members of the same clan were considered kin, reinforcing communal cohesion.

In 1465, on the land of Kozybasy, the Kazakh Khanate was founded under Khan Kerey and Sultan Az-Zhanibek. This state, which united the Three Zhuzes into a single nation, was governed on the basis of customary law codes (*adat*), such as «*Kasym khannyn kaska zholy*» («The Valiant Path of Kasym Khan») and «*Esim khannyn eski zholy*» («The Ancient Path of Esim Khan»). Most significantly, the earliest models reminiscent of modern state administration and local self-government began to appear upon the adoption of the code that most explicitly established a system of power relations – «*Zhety Zhargy*» («Seven Ordinances»). It was enacted by Tauke Khan, whose reign is called the «*Golden Century*»¹. This law consisted of seven disputes (*dau*), and notably introduced a new type of dispute – *land disputes (zher dauy)*².

Tauke Khan sought to create a system of public authority partially separate from the hereditary aristocracy of the Chinggisid (*Tore*) khans and sultans, to prevent them from fully «privatizing» power. Consequently, «*Zhety Zhargy*» contained a clear delineation of public-power and social institutions. Executive, representative, and judicial bodies were formed, achieving a balance as described above. The executive branch consisted of *sultans*, typically descendants of the *khans*; the

¹ Midelsky S.L. Kratkaya istoriya mestnogo samoupravleniya v Kazakhstane. Innovatsionnyy menedzhment i tekhnologii v epokhu globalizatsii: materialy mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii. Vol. 1. 2014. URL: https://www.regionacadem.org/index.php?option=com_content&view=article&id=255&lang=pl&Itemid=

² Oshaqbaeva Zh. «Zheti zhargy – Ata zannyn tup negizi». *Almaty aqshamy newspaper*. 2015. URL: <https://abai.kz/post/40464>

representative branch comprised «*Kenes*» (councils) and «*Kurultai*» (popular assemblies); and judicial power was exercised by the *biys'urts*³.

Accordingly, local governance was carried out on the basis of the «Zhety Zhargy» section on zher dau (land dispute). The administrative-territorial structure was as follows: the entire territory of the Kazakh Khanate was divided into «*uly*s», which later came to be called the lands of the Zhuzes (today's regions). The Kazakh Khanate consisted of three or four *uly*s, each led by a sultan. These sultans reported directly to the khan, performing, in contemporary terms, state administration. Then there were clan lands governed by «*rubasy*». They consisted of 10–15 «*ata-aimaks*», headed by «*aksakals*». These units can be compared to today's districts. The lowest level of self-government was the «*auyl*», led by «*auyl-basy*». Why is the «*auyl*» considered the lowest level? This level convened gatherings and meetings where local matters were addressed, such as strengthening the aul economy, ensuring tax payments, etc⁴.

The self-government model during the colonization of the Kazakh Khanate by the Russian Empire

The death of Tauke Khan led to a loss of unity in the country, and the state split into three Zhuzes, each ruled by its own khan. One of them, Khan Abulhair of the Younger Zhuz, initiated the process of incorporating Kazakh lands into the Russian Empire. Under the policy of «divide and rule», the tsarist authorities subdivided the country

into multiple territorial levels and integrated the so-called «*tuzemnaya vlast*» (indigenous authority) into their administrative hierarchy⁵.

As a result, the Kazakh territory was divided into three *governor-generalships*, headed by «*aga-sultans*». These governor-generalships were composed of *volosts*, each headed by *volost sultans*. At the lowest level were *auyls* under *auyl elders*. Local self-government, while not in its pure essence, existed to some extent at the volost level, where volost sultans and aul elders addressed essential livelihood issues. This provided a measure of direct steppe democracy. Matters of local concern were resolved in aul and volost gatherings. Even tsarist officials had to reckon with these self-government bodies. Elections to these authorities were of critical importance, so much so that they frequently sparked conflicts, as described by Mukhtar Auezov in the great novel «The Path of Abai». Thus, even under tsarist rule, the foundations of local self-government were developing along what could be termed a «democratic cultural type»⁶.

Prerequisites for self-government on Kazakh soil at the beginning of the 20th century

Later, by the 20th century, having experienced numerous uprisings, revolutions, and brutal reforms that had undermined the people's way of life, the Kazakh lands were in a state of

³ Midelsky S.L. *Kratkaya istoriya mestnogo samoupravleniya v Kazakhstane. Innovatsionnyy menedzhment i tekhnologii v epokhu globalizatsii: materialy mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii*. Vol. 1. 2014. URL: https://www.regionacadem.org/index.php?option=com_content&view=article&id=255&lang=pl&Itemid=

⁴ Wikipedia. *Kazakh Khanate*. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Казакское_ханство#Казакское_ханство_при_Тауке-хане

⁵ Midelsky S.L. *Kratkaya istoriya mestnogo samoupravleniya v Kazakhstane. Innovatsionnyy menedzhment i tekhnologii v epokhu globalizatsii: materialy mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii*. Vol. 1. 2014. URL: https://www.regionacadem.org/index.php?option=com_content&view=article&id=255&lang=pl&Itemid=

⁶ Midelsky S.L. *Kratkaya istoriya mestnogo samoupravleniya v Kazakhstane. Innovatsionnyy menedzhment i tekhnologii v epokhu globalizatsii: materialy mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii*. Vol. 1. 2014. URL: https://www.regionacadem.org/index.php?option=com_content&view=article&id=255&lang=pl&Itemid=

decline. New leaders were needed to restore its former national grandeur.

At this point, the Kazakh intelligentsia played a tremendous role in attempting not only to correct and improve the lives of the people but also to revive the nation's independence. The leaders of the «Alashorda» government (the «Alash» party) addressed local governance in their program documents, envisioning *zemstva* (a variant of Kenes adapted to the realities of that period) as the most suitable arrangement for democratic self-government in the Kazakh lands⁷.

However, prolonged efforts to build a national state proved unsuccessful.

The self-government model during Kazakhstan's membership in the USSR

The Soviet government's aim was to suppress any national expressions in the territories it occupied. Its policy in this regard was even more aggressive than that of the tsarist regime. The Bolsheviks refused to allow the slightest sign of local autonomy in addressing local affairs. And even with the establishment of the Kazakh SSR, despite the status of a union republic, the administrative system remained highly centralized. According to the 1937 Constitution of the Kazakh SSR, Soviets of People's Deputies were created at every administrative-territorial level. Though these Soviets were formally established at the local level and were elective bodies, they were part of the state power apparatus⁸.

⁷ Suleymenov M.K. Konstitutsiya Respubliki Kazakhstan: istoricheskiy put' razvitiya i peremen. *Paragraph*. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33590347&pos=6;-106#pos=6;-106

⁸ Poderega S.V. Prinyatie Konstitutsii SSSR 1936 goda i osobennosti regulirovaniya v ney instituta mestnykh Sovetov deputatov trudyashchikhsya. *Obshchestvo i pravo*. 2015. № 3(53). P. 36. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prinyatie-konstitutsii-sssr-1936-goda-i-osobennosti-regulirovaniya-v-ney-instituta-mestnykh-sovetov-deputatov-trudyaschihsya>

The administrative-territorial structure included regions (oblasti), districts (rayony), cities, city districts, settlements, and auyls⁹. Soviets were elected in the corresponding territory for a two-year term. Their powers encompassed managing local socio-cultural development, overseeing subnational administrative bodies, and safeguarding the socialist order, among other responsibilities.

Executive and regulatory functions in local Soviets of People's Deputies were carried out by executive committees elected by the Soviets themselves¹⁰. Deputies of local Soviets had the same immunity as those of the Supreme Soviet. Over time, appointment began to replace election, resulting in the populace being fully excluded from forming these authorities¹¹.

The Constitution of the Kazakh SSR did not provide for local self-government in its genuine sense, since the totalitarian regime could not tolerate any decentralization of power or the transfer of authority to bodies elected by the populace. Consequently, any attempt at self-organization

⁹ Midelsky S.L. Kratkaya istoriya mestnogo samoupravleniya v Kazakhstane. *Innovatsionnyy menedzhment i tekhnologii v epokhu globalizatsii: materialy mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii*. Vol. 1. 2014. URL: https://www.regionacadem.org/index.php?option=com_content&view=article&id=255&lang=pl&Itemid=

¹⁰ Popov M.Yu., Uporov I.V., Shturba E.V. Mestnye Sovety deputatov trudyashchikhsya v «Stalinskoy» Konstitutsii SSSR (1936 g.) i ih posleduyushchee organizatsionno-pravovoe razvitie do «Brezhnevskoy» Konstitutsii SSSR (1977 g.). *Istoricheskaya i sotsial'no-obrazovatel'naya mysl'*. Vol. 7. 2015. № 25 (Pt. 1) P. 25. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mestnye-sovety-deputatov-trudyaschihsya-v-stalinskoy-konstitutsii-sssr-1936-g-i-ih-posled>

¹¹ Poderega S.V. Prinyatie Konstitutsii SSSR 1936 goda i osobennosti regulirovaniya v ney instituta mestnykh Sovetov deputatov trudyashchikhsya. *Obshchestvo i pravo*. 2015. № 3(53). P. 36. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prinyatie-konstitutsii-sssr-1936-goda-i-osobennosti-regulirovaniya-v-ney-instituta-mestnykh-sovetov-deputatov-trudyaschihsya>

from the people was either eliminated or taken under state «supervision».

During this period, the term «democratic centralism» gained currency, as if to highlight that the USSR operated under democratic principles. Yet we agree with M.A. Krasnov that it was merely a propaganda slogan, far removed from actual democracy¹². The Soviets were fully subordinate to higher-level organs, finding themselves under «dual subordination»¹³.

Of course, this does not mean the Soviets and other local authorities functioned strictly on directives from above. On certain issues, they could make independent decisions¹⁴, which, however, were constantly monitored, including by prosecutorial bodies.

With the adoption of the Law «On the settlement, rural, aul Soviet of people's deputies of the Kazakh SSR» in 1979, rural gatherings gained the right to discuss tasks such as self-taxation and executing instructions from executive committees. This law represented a form of institutionalizing some elements of local self-government¹⁵. Although it did not grant real autonomy in local matters, it allowed citizens to participate

in the work of local bodies. This slight reform introduced the early rudiments of local self-government in the Kazakh SSR.

This trend continued between 1982 and 1986, with a number of significant provisions that effectively prepared society for the idea of local self-government, engaging them in decision-making on local issues¹⁶.

The year 1990 became a pivotal stage in the development of self-government in the Kazakh SSR. At that time, the Law «On the general principles of local self-government and local economy in the USSR» was enacted, which ended the «dual subordination» of Soviets, establishing their independence. That was followed by the adoption of the Law «On property in the Kazakh SSR» in 1990, which introduced municipal property, reinforcing local finances. Shortly thereafter, in February 1991, the Law of the Kazakh SSR «On local self-government and local Soviets of people's deputies» was adopted. This law was the first official normative legal act enshrining the foundations of local self-government in Kazakhstan¹⁷.

Undoubtedly, local self-government still had a centralized character at this point, and its model was far from ideal; however, the adoption of this law represented a significant step forward in establishing a genuine local self-government institution in Kazakhstan.

¹² Krasnov M.A. Vvedenie v munitsipal'noe pravo. 1993. P. 5.

¹³ Poderega S.V. Prinyatie Konstitutsii SSSR 1936 goda i osobennosti regulirovaniya v ney instituta mestnykh Sovetov deputatov trudyashchikhsya. *Obshchestvo i pravo*. 2015. № 3(53). P. 37. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prinyatie-konstitutsii-sssr-1936-goda-i-osobennosti-regulirovaniya-v-ney-instituta-mestnyh-sovetov-deputatov-trudyaschihsya>

¹⁴ Aleshenko N.M. Osobennosti deyatelnosti mestnykh Sovetov v gody Velikoy Otechestvennoy voyny. M.: «Rossiya v XX veke: Istoriki mira sporyat», 1994. P. 517.

¹⁵ Midelsky S.L. Kratkaya istoriya mestnogo samoupravleniya v Kazakhstane. Innovatsionnyy menedzhment i tekhnologii v epokhu globalizatsii: materialy mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii. Vol. 1. 2014. URL: https://www.regionacadem.org/index.php?option=com_content&view=article&id=255&lang=pl&Itemid=

¹⁶ Midelsky S.L. Kratkaya istoriya mestnogo samoupravleniya v Kazakhstane. Innovatsionnyy menedzhment i tekhnologii v epokhu globalizatsii: materialy mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii. Vol. 1. 2014. URL: https://www.regionacadem.org/index.php?option=com_content&view=article&id=255&lang=pl&Itemid=

¹⁷ Midelsky S.L. Kratkaya istoriya mestnogo samoupravleniya v Kazakhstane. Innovatsionnyy menedzhment i tekhnologii v epokhu globalizatsii: materialy mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii. Vol. 1. 2014. URL: https://www.regionacadem.org/index.php?option=com_content&view=article&id=255&lang=pl&Itemid=

Local self-government in the period of independent Kazakhstan

After gaining independence in 1991, Kazakhstan had to undergo numerous reforms. The Soviets continued to exercise authority until 1993.

In 1993, the first Constitution of independent Kazakhstan was adopted. This unquestionably marked an important milestone in constructing a democratic state, although the legacies of the past 70 years persisted. The Constitution reflected a «transitional» state of society¹⁸. In the modern, independent, and democratic nation, many of its provisions appeared outdated and did not offer adequate mechanisms for resolving emerging conflicts¹⁹. The Supreme Council retained its status as the highest representative body, while local Soviets remained local representative authorities whose operations, funding, and functioning were provided by Parliament. However, the President directly appointed heads of administrations at the local level. In the end, this dual power provoked irresolvable conflicts²⁰. In the same year, on December 13, an early dissolution of the Supreme Council of the Kazakh SSR was announced, and new parliamentary elections were scheduled. Professor Salyk Zimanov noted that this event was unprecedented, as there had

been no worldwide parallel of dissolving Parliament in this manner²¹.

Thus, following the dissolution of the Soviets, local self-government effectively devolved into single-person administration by centrally appointed officials reporting to the President of the Republic. Nevertheless, it was still possible to somewhat optimize the at-the-time crisis situation of the local self-government institution. On December 10, 1993, the Law «On Local Representative and Executive Bodies of the Republic of Kazakhstan» was adopted, designating *maslikhats* as local representative bodies elected by the population for a five-year term. *Maslikhats*, under this law, were not in a vertical chain of subordination, thus partly decentralizing local self-government²².

With the adoption of the new Constitution of the Republic of Kazakhstan on August 30, 1995, the institution of local self-government became increasingly more democratic.

The fundamental provisions of local self-government were reflected in Article 89 of the Constitution. Along with acknowledging local self-government, this article included a guarantee of its autonomy within its competencies²³.

Originally, before the 2007 amendments, Article 89 clearly distinguished local self-government from state administration. For instance,

¹⁸ Akhmetova N.S., Raykhanova K.K. Stanovlenie parlamentarizma v Kazakhstane. *Mezhdunarodnyy akademicheskyy vestnik*. 2015. № 5(11). P. 12. URL: https://www.elibrary.ru/download/elibrary_25053504_61837289.pdf

¹⁹ Chukmaitov D.S., Dzha kaeva D. Osobennosti Konstitutsionnogo stroitel'stva suverennoy Kazakhstana. Materialy regional'noy nauchno-metodicheskoy konferentsii «Vnedrenie innovatsionnykh tekhnologiy v obrazovatel'nyy protsess – osnova kachestvennogo obrazovaniya». 2018. P. 233. URL: http://g.engime.org/pars_docs/refs/29/28666/28666.pdf#page=232

²⁰ Akhmetova N.S., Raykhanova K.K. Stanovlenie parlamentarizma v Kazakhstane. *Mezhdunarodnyy akademicheskyy vestnik*. 2015. № 5(11). P. 12. URL: https://www.elibrary.ru/download/elibrary_25053504_61837289.pdf

²¹ Zimanov S.Z. *Konstitutsiya i parlament Respubliki Kazakhstan*. Almaty: Zheti Zhargy, 1996. P. 134.

²² Mayshekina E.S., Abdrakhmanov M.K., Dushechkina E.V. Pravovoy analiz formirovaniya i razvitiya mestnogo samoupravleniya v Respublike Kazakhstan. *Konstitutsionnoe i administrativnoe pravo. Vestnik Instituta zakonodatel'stva i pravovoy informatsii Respubliki Kazakhstan*. 2023. № 25. P. 25-26. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pravovoy-analiz-formirovaniya-i-razvitiya-mestnogo-samoupravleniya-v-respublike-kazahstan/viewer>

²³ Constitution of the Republic of Kazakhstan. Adopted at the republican referendum on 30.08.1995. URL: https://www.akorda.kz/ru/official_documents/constitution

paragraph 2 of Article 89 stated, «Local self-government is exercised by the population directly through elections, as well as through elective and other local self-government bodies in rural and urban local communities, covering territories where groups of people reside compactly»²⁴. Thus, it was clear that local self-government bodies were distinct from state and local governmental bodies and did not belong to the system of state administration.

On May 21, 2007, the Law of the Republic of Kazakhstan «On introducing amendments and additions to the Constitution of the Republic of Kazakhstan» was adopted²⁵. This legislation affected Article 89, and according to its new version, local self-government was also carried out by maslikhats.

On January 23, 2001, the Law «On local public administration and self-government in the Republic of Kazakhstan» was adopted, defining local self-government, specifying the levels at which it is exercised, and outlining the powers of self-government bodies²⁶. Paragraph 1, Article 2-1 of this Law established a rather particular set of levels: region, district, city, city district, rural district, settlement, and village not part of a rural district²⁷. With the

introduction of this Law, akims at all levels of local self-government took on self-government functions²⁸ in parallel with those of the state, leading to a fairly blurred boundary between local government agencies and local self-government bodies²⁹.

In 2006, the Government of Kazakhstan submitted for public discussion a draft law on local self-government in the Republic of Kazakhstan. The bill regulated new organizational structures of local self-government in the form of Kenes, which would be specifically local self-government bodies, clearly segregated from state administration. However, the draft law attracted heavy criticism from Parliament and was subsequently withdrawn³⁰.

On November 28, 2012, Presidential Decree № 438 approved the «Concept for the development of local self-government in the Republic of Kazakhstan»³¹. This Concept envisaged two stages for local self-government development³²:

²⁸ Law of the Republic of Kazakhstan № 148 dated 23.01.2001 «On Local Public Administration and Self-Government in the Republic of Kazakhstan» [Electronic resource]. URL: https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z010000148_#z2

²⁹ Gladkova A.G. Konstitutsionnye osnovy mestnogo samoupravleniya v Respublike Kazakhstan. Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta. 2013. № 5(296). P. 15. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/konstitutsionnye-osnovy-mestnogo-samoupravleniya-v-respublike-kazahstan/viewer>

³⁰ Beysembaeva G.M., Musina A.Zh., Sartova R.B. Razvitie mestnogo samoupravleniya v Respublike Kazakhstan na sovremennom etape. Vestnik KazNU. Seriya «Ekonomika». 2014. № 4(104). P. 33.

³¹ Decree of the President of the Republic of Kazakhstan № 438 dated 28.11.2012 «On Approving the Concept for the Development of Local Self-Government in the Republic of Kazakhstan». URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/U1200000438>

³² Beysembaeva G.M., Musina A.Zh., Sartova R.B. Razvitie mestnogo samoupravleniya v Respublike Kazakhstan na sovremennom etape. Vestnik KazNU. Seriya «Ekonomika». 2014. № 4(104). P. 33-38.

²⁴ Constitution of the Republic of Kazakhstan. Adopted at the republican referendum on 30.08.1995. URL: https://www.akorda.kz/ru/official_documents/constitution

²⁵ Law of the Republic of Kazakhstan № 254-III dated 21.05.2007 «On Introducing Amendments and Additions to the Constitution of the Republic of Kazakhstan». URL: https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000254_/history

²⁶ Law of the Republic of Kazakhstan № 148 dated 23.01.2001 «On Local Public Administration and Self-Government in the Republic of Kazakhstan» [Electronic resource]. URL: https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z010000148_#z2

²⁷ Law of the Republic of Kazakhstan № 148 dated 23.01.2001 «On Local Public Administration and Self-Government in the Republic of Kazakhstan» [Electronic resource]. URL: https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z010000148_#z2

- First stage (2013–2014): expanding the existing system's potential at the lower levels of local self-government by fostering inclusivity, i.e., engaging the public more extensively, enhancing local financial autonomy, and improving legal literacy.

- Second stage (2015–2020): continuing reforms initiated earlier.

On September 2, 2020, President Kassym-Jomart Tokayev delivered an Address to the people of Kazakhstan, highlighting the paramount importance of developing local self-government and the need to improve its system of bodies. Among the issues he addressed were the hybrid powers of maslikhats and the local authorities' reliance on the central budget. Consequently, the President mandated that municipal entities transition to direct financing and independent budget management³³.

Next came Presidential Decree № 639 of August 18, 2021, «On approving the Concept of local self-government development in the Republic of Kazakhstan until 2025». It explicitly identified the primary obstacles inhibiting local self-government:

- Economic and financial dependence³⁴;
- Inadequate level of autonomy for local self-government bodies³⁵;

³³ Address of the Head of State Kassym-Jomart Tokayev to the People of Kazakhstan dated 02.09.2020. URL: <https://www.akorda.kz/ru/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-183048>

³⁴ Decree of the President of the Republic of Kazakhstan № 639 dated 18.08.2021 «On Approving the Concept of Local Self-Government Development in the Republic of Kazakhstan Until 2025». URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/U2100000639>

³⁵ Report of the Strategic Analysis Department at KISI under the President of the Republic of Kazakhstan on «Prospects for the Development of Local Self-Government in Kazakhstan». URL: <https://kisi.kz/ru/perspektivy-razvitiya-mestnogo-samoupravleniya-v-kazahstane/>

- Vague delineation of functions between local public administration and local self-government³⁶;

- Low public trust in maslikhat deputies³⁷;
- Weak civic engagement in local self-government³⁸;

- Uneven development across regions and lack of methodology for enhancing the administrative-territorial structure³⁹;

- Others.

To address these challenges more effectively, the Concept proposes several measures that can have a positive influence on local self-government:

1. Clear delineation of local public administration and local self-government powers;
2. Enhanced citizen involvement in local self-government;
3. Improvement of local self-government bodies in rural districts;
4. Fiscal decentralization;

³⁶ Report of the Strategic Analysis Department at KISI under the President of the Republic of Kazakhstan on «Prospects for the Development of Local Self-Government in Kazakhstan». URL: <https://kisi.kz/ru/perspektivy-razvitiya-mestnogo-samoupravleniya-v-kazahstane/>

³⁷ Report of the Strategic Analysis Department at KISI under the President of the Republic of Kazakhstan on «Prospects for the Development of Local Self-Government in Kazakhstan». URL: <https://kisi.kz/ru/perspektivy-razvitiya-mestnogo-samoupravleniya-v-kazahstane/>

³⁸ Report of the Strategic Analysis Department at KISI under the President of the Republic of Kazakhstan on «Prospects for the Development of Local Self-Government in Kazakhstan». URL: <https://kisi.kz/ru/perspektivy-razvitiya-mestnogo-samoupravleniya-v-kazahstane/>

³⁹ Report of the Strategic Analysis Department at KISI under the President of the Republic of Kazakhstan on «Prospects for the Development of Local Self-Government in Kazakhstan». URL: <https://kisi.kz/ru/perspektivy-razvitiya-mestnogo-samoupravleniya-v-kazahstane/>

5. Strengthening local self-government in cities;
6. Increasing the efficiency of maslikhats at all levels;
7. Enhancing the work of audit commissions;
8. Refining the administrative-territorial structure⁴⁰.

Conclusion. As we can see, the formation and evolution of local self-government in the Republic of Kazakhstan have taken place under various historical and political circumstances.

The foundations of local self-government in Kazakhstan rest on the traditions of the nomadic

people's tribal communities. Yet because the country was long under occupation, it has not (yet) managed to fully establish a local self-government institution reflecting its national and cultural identity.

However, there is cause for optimism. Recent events show that the nation's leadership is firmly committed to promoting local self-government in Kazakhstan. Thus, the main task is to develop contemporary legislation fully aligned with European standards to build a robust local self-government system.

---

⁴⁰ Report of the Strategic Analysis Department at KISI under the President of the Republic of Kazakhstan on «Prospects for the Development of Local Self-Government in Kazakhstan». URL: <https://kisi.kz/ru/perspektivy-razvitiya-mestnogo-samoupravleniya-v-kazahstane/>

Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)
Issued quarterly
Passed for printing: 30.12.2024